
Pædagogisk læreplan for Limfjordsbørnehaven 2020

Højreklik her og vælg Skift billede for at indsætte billede eller logo

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

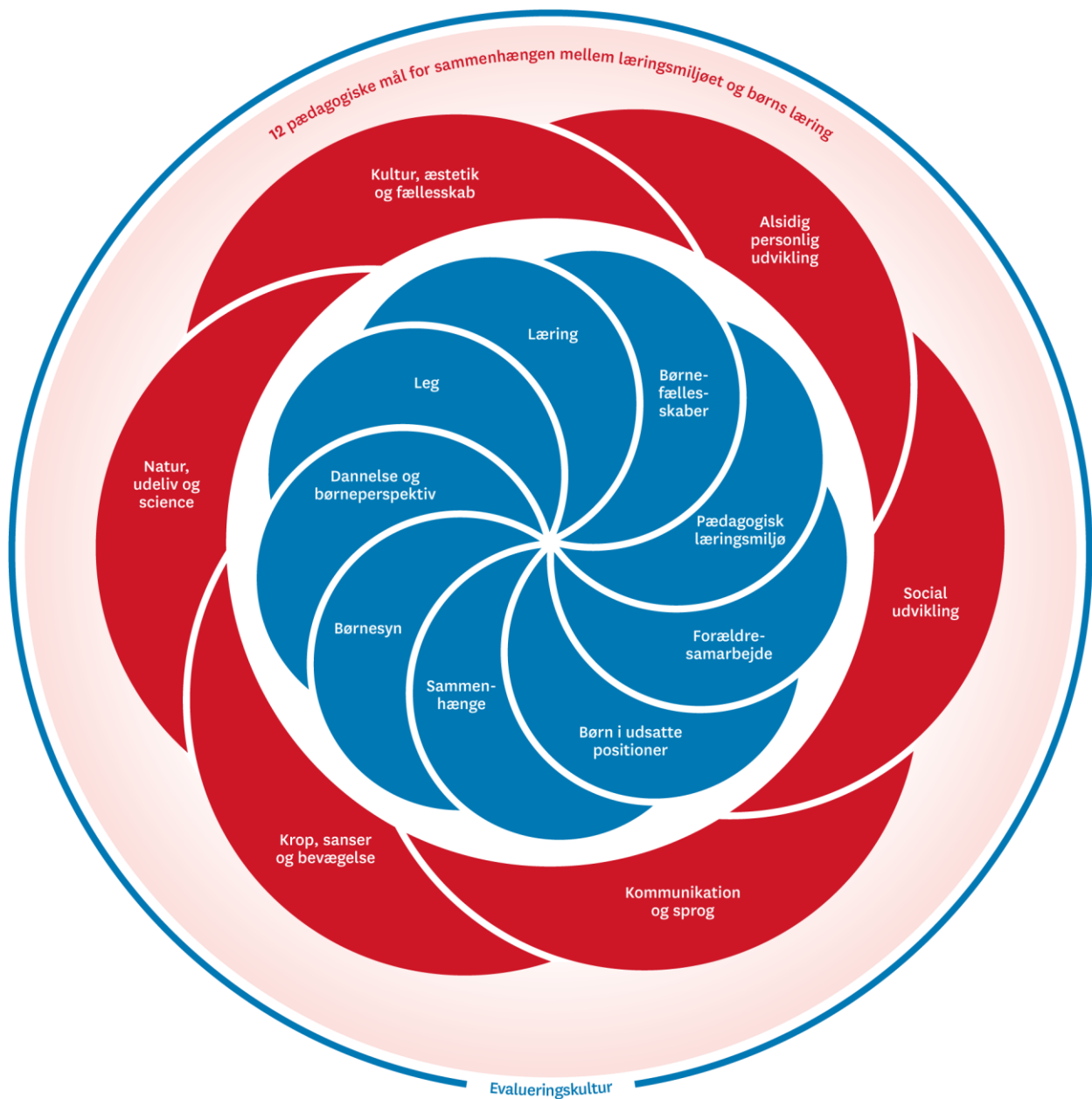
Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Limfjordsbørnehaven blev bygget i 1993 – Vi er normeret til 47 børn - vores hus lægger op til en naturlig stue opdeling. Børnene er opdelt i tre stuer med de ældste børn på ”Krabbestuen”, de 3 – 4 årige ligeligt fordelt på ” Blæksprutten” og ” Sneglehuset”. Vi tager børn ind løbende over hele året.

Vores hus er opbygget omkring vores fællesrum. Herfra udgår der 4 vinger. 3 af disse er forbeholdt børnene - ”Blæksprutten”, ”Sneglehuset” og ”Krabbestuen”. Sidste vinge er personale og administration.

Ud over at det pga. garderoberne er praktisk, at børnene hører til på en bestemt stue, er der ikke tvivl om, at det giver barnet en sikkerhed / tryghed at tilhøre en fast stue, et sted, hvor man hører til - det samme gælder for forældrene. Det at have en base og vide at det er ”mine voksne” - her har jeg mit udgangspunkt.

Når man har et sikkert og trygt udgangspunkt, tør man bevæge sig ud i ”den store verden”, som vores børnehave også er.

Vi har åbne døre - der er til for børnenes skyld - de kan gå ud i ”verden”, og søge og finde de muligheder der passer til hvert deres behov og nysgerrighed. Finde venner / kammerater fra andre stuer som matcher, udvikler og afprøve deres grænser.

Når ”verden” bliver for stor, kan de vende ”hjem” til den stue, hvor de har deres base og tryghed. Hvor de voksne kender dem bedst, og hvor de bare kan få lov ”at være”. Vi er primært stueopdelt når vi spiser og ved aktiviteter.

Limfjordsbørnehaven er placeret tæt ved fjorden og vi bruger fjorden som det tredje læringsrum, det betyder mange gode, kolde og våde oplevelser - hvor vi fisker krabber, søstjerner og små dyr i vandet som vi undersøger. Vi finder sten, muslinger og meget andet.

I vores baghave har vi Det gamle stadion. Vores naturlegeplads, en grøn oase med rigtig mange naturoplevelser, fantasifulde og kreative oplevelser og hvor vi kan være lydhør overfor naturen via sanserne – Vi vægter rigtig meget at tage på ture ud af huset i mindre grupper af 4 – 6 børn, hvilket er med til at skabe gode relationer og fællesskab. Derudover tager vi også på ture i større grupper for at styrke sammenholdet på stuen og det store fællesskab.

Vi vægter meget at arbejde i små grupper og har bl.a fokus på gentagelser, traditioner, sociale kompetencer og leg. Vi tager udgangspunkt i barnets zone for nærmeste udvikling og arbejder ud fra gældende lovgivning og den styrkede pædagogiske læreplan. I storegruppen "Krabbehulen" er man mere klar til det store fællesskab, og man forbereder sig til skolen. Der bliver arbejdet med temaer i længere perioder og man tager på længere ture ud af huset. Vi har især fokus på dannelse, dialog og koncentration, vente på tur og meget mere.

I Limfjordsbørnehaven arbejder personalet ud fra en høj faglighed og samarbejder med forældrene om, at lave de bedste år i børnehaven for børnene. Vi skal sammen gøre børnene parate til at møde skolen og verdenen udenfor.

Vi er med i sangens hus og er certificeret sangbørnehave og bruger rigtig meget sange, fagter og historier hver eneste dag. Vores profil er en FOKUS børnehave og vi arbejder ud fra:

F: Fællesskab

O: Omsorg

K: Kompetencer

U: Udvikling

S: Sprog

Vi arbejder ud fra at børnene er medbestemmende, selvstændige og udvikler kendskab til egne og andres behov og vælger fællesskabet til. Vi arbejder for et godt og konstruktivt forældresamarbejde.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

Følelsen af min børnehave, følelsen af at høre til og være en del af noget. Vores mål er at børnene i vores børnehave skal møde omsorg, tryghed og nærvær fra de voksne. Omsorg er kernen i at skabe trygge rammer, hvor børnene kan udvikle sig og trives. Derfor er der aldrig langt til en voksen, der kan give trøst og omsorg og anerkendelse i Limfjordsbørnehaven.

Vi sætter ord på barnets følelser og giver barnet en erkendelse af den følelse eller oplevelse det har: ”Jeg kan godt forstå, du er ked af det når...”. Det giver barnet en tryghed at vide, at vi voksne i børnehaven ved, hvad der evt. er sket og som påvirker barnet.

Vi viser barnet omsorg og giver det tryghed i situationen. Hjælper det til at føle, hvordan det har det indeni. Vi tager det alvorligt. Oplevelser bliver bearbejdet og det hjælper barnet til at komme videre med dagen.

Vi lære børnene om empati og gør dem opmærksom på andres følelser og behov ved også at inddrage dem i trøsten af andre.

Det skal gøre dem parate til de oplevelser og udfordringer, dagligdagen byder på.

Vi værner om de små fællesskaber, for at kunne være i det store fællesskab. Vi lægger vægt på at skabe rammer, der tager udgangspunkt i, at børnene i Limfjordsbørnehaven skal ses og høres. At børnene har ret til at være børn, ret til at være forskellige og ret til at udvikle sig i forskelligt tempo.

Det overordnede barnesyn om at barndommen har værdi i sig selv, passer godt ind i de værdier, der er i Thisted kommune. Her arbejdes ud fra det ressourcesyn, at alle børn altid gør det bedste, de kan.

Barnet er og skal være medbestemmende i hverdagen og i de ting de kan. Barnet bliver set på som en medspiller og en der kan bidrage til fællesskabet.

Det kan være:

At vælge sin egen garderobe, når barnet starter i børnehave.

Vil jeg lege ude eller inde?

Hvad skal vi synge til samling eller hvilken historie vil I høre?

Hvilket legetøj vil jeg lege med? Legetøjet kan være indgangsvinklen til at finde lige netop den ven man ser op til.

Vi skaber en hverdag med faste rammer, regler og struktur, men der er mulighed for afvigelser fra dette.

Børnene kan komme med forslag til aktiviteter i hverdagen og bliver hørt. Det betyder rigtig meget for os, at børnene har medindflydelse på deres hverdag – altså, hvad de gerne vil – at de selv er med til at skabe egen læring i samspillet med kammerater og det pædagogiske personale.

Ex. I spise situationen, hvor vi kan afvige fra dette. Hvis 3 drenge leger udenfor, de har bygget en hule og gerne vil spise deres frokost der, så kan de få lov til det. Eller ex. i en voksenstyret tilrettelagt aktivitet som da Dolly var på besøg.

Dolly på besøg: Dolly er en bamse, som var på besøg hjemme hos hvert barn fra storegruppen to dage, - forløbet kørte samlet i 1,5 mdr.

Målet var at se, hvad børnene lavede, når de ikke var i børnehave, og inddrage forældrene i vores hverdag samt styrke børnenes fortælleevner. Endvidere at vise ansvarlighed og omsorg osv.

Vi startede forløbet med afstemning: "Hvad skal bamsen hedde". Vi prøvede at inddrage **demokrati og medbestemmelse** i aktiviteten. Børnene fik oplevelsen af, hvordan det er, når man skal stemme. På et stykke papir skrev børnene **C** for **Coco** eller **D** for **Dolly**. Ved afstemningen skrev de fleste børn D, derfor hedder bamsen Dolly. **Formålet** med afstemningen var at give børnene ret til at bestemme, hvad deres ven skulle hedde og at vi **voksne** viste respekt for deres valg og anerkendte det. Vi lyttede til dem og bekræftede

deres ønske. At de fik lov til at udtrykke deres synspunkter, vise ansvarlighed og have indflydelse på noget som vedrørte dem.
Derudover blev forældrene inddraget i processen.

Dannelse og børneperspektiv:

Gennem hele børnehvelivet er det vigtigt at barnet får tid til at lege. Det er gennem legen barnet lære betydningen af at kunne skabe og udvikle kammeratskaber. For at kunne dette må barnet have en forståelse af sig selv: " Hvem er jeg"? " Hvordan bliver jeg opfattet af andre?". Et barn der tror på sig selv og ser på omgivelserne med tillid og glæde, vil have gode betingelser for at forstå sine kammerater, indgå i positive sociale sammenhænge og forstå de sociale spilleregler for at kunne trives sammen.

Vi arbejder med at børn skal have medbestemmelse i hverdagssituationer, både i børnenes egne aktiviteter, leg samt i voksenstyrede aktiviteter.

Børnene skal have indflydelse på dagligdagen og aktiviteter i den udstrækning det kan lade sig gøre.

Legetøjet er i børnehøjde og børnene kan selv vælge hvad og hvem de gerne vil lege med.

Børnene har mulighed for at finde venskaber på tværs af stuerne. De har mulighed for at afprøve sig selv i forhold til andre og har mulighed for at finde sin egen " modsætning" Ved at respektere barnets venskaber, respektere vi barnets egen udvikling og behov.

Fødselsdage: – Her har barnet en stemme sammen med personalet og forældrene.

Ture ud af huset: Børnene er ofte medbestemmende om de vil med og hvor turen kan gå hen – i små grupper – Andre gange bestemmer personalet ud fra børnegruppen og ud fra det enkelte barn og dens legerelationer. Hvad er det barnet er ved at lære, eller har brug for hjælp til at få styrket (Zone nærmeste for udvikling)

For at give alle børn en mulighed for at trives, lære, udvikle og danne sig, ser vi på det enkelte barns behov. Er der nogle der har det svært i det store fællesskab en dag, tilrettelægger vi aktiviteten ud fra dette eller laver en tur ud af huset for at styrke det lille fællesskab og relationer i en lille gruppe.

Andre gange igen kan det være hele stuen der tager på tur sammen om et fælles mål/aktivitet/ Tema for øjet. Således styrkes det store fællesskab og sammenhold på stuen.

Når vi laver voksenstyrede aktiviteter, foregår det både i små og store grupper. Dette gør, at der er tid og rum til fordybelse med det enkelte barn på det plan barnet er på. (Zone for nærmeste udvikling) vi kan endvidere støtte op omkring og fremme venskaber børnene imellem.

Med dannelse menes ganske almindelig dannelse, så som at spise sammen. Et måltid hvor man er afhængig af hinandens adfærd og formåen, både hvad angår det at kunne

sidde på en hensigtsmæssig måde, der gør det muligt for de andre, at kunne få spist sin mad. At spise sin mad på en appetitlig måde.

At spise sammen betyder også, at man er afhængig af de andres hjælp - og selv lærer at hjælpe.

Kan man ikke nå kanden med mælk, må man bede om den – eller være den der giver den videre. Kan man ikke selv skænke, må man bede om hjælp – eller være den der hjælper; *"det gør ikke noget at jeg spildte ....jeg øver mig jo.."*

Børnene skal høres og deltage i beslutninger eks. samling –sange- historier.

Ved samlinger på stuen/ det store fællesskab, lærer børnene at lytte og være stille, når andre taler og selv tør stille sig op og sige noget i det store fællesskab.

Når vi laver nye legerum: fungere det, er det fleksibelt, gør det børnene nysgerrige og tænkende. Det er med til, at de får ejerskab over beslutninger og passer bedre på tingene.

Legen:

Citat: "den som en' gang har lært at lege, bærer evnen til at lege, med sig hele livet"

Børnenes leg har stor prioritet hos os – for i legen "opleves hele verden". I legen kan barnet skaffe sig herredømme over omverden, og bearbejde de begivenheder der optager det her og nu. I legen afprøver barnet utallige sider af sig selv, og vi prøver at støtte op om legen, respektere legen, og give børnene muligheder for at fordybe sig i legen.

Gennem hele børnehavelivet er det vigtigt, at barnet får tid til at lege. Gennem legen lærer barnet betydningen af at kunne skabe og udvikle kammeratskaber.

Legen er vigtig – for det er gennem legen, at barnet får kendskab til, hvordan det opfattes af andre. Barnet oplever, at være en del af fællesskabet, følelsen af, at der er nogen, som bliver glad, når jeg kommer i børnehaven.

Vi deltager i den landsdækkende forskning indenfor området " Legekunst"

Legen og kammerater: For at skabe kammeratskaber må barnet lære at udsætte/ tilside-sætte egne behov, og kunne sætte sig i andres sted. Dvs. at barnet må lære at se ud over egen næsetip – kunne se tingene i en større sammenhæng. Der vil ofte være tale om et valg, mellem det man er i gang med - optaget af, og den man gerne vil lege med. Legen og dannelse af kammeratskaber følges ad. I perioder er det at lege med noget bestemt legetøj vigtigere, end hvem man leger med.

Omvendt kan det at lege med en eller flere kammerater, være en del af en gruppe, være vigtigere end selve indholdet af legen.

Rollelegen: Det er i legen, barnet får bearbejdet sine oplevelser. Det barnet har oplevet, har det brug for at lege. Gennem legen får barnet mulighed for at gengive egne oplevelser og iagttagelser, også kaldet den imiteret leg. Legen er en kreativ virksomhed, der giver grobund for fiktion, forestillingsevne og fantasi. Den måde at lege på er kendetegnet ved rollelege. For at gennemføre en rolleleg, må barnet bruge sin fantasi. Barnet tillægger legerekvisitter en anden betydning, end det er, f.eks. at en klods kan bruges som mobiltelefon. Ellers er der jo ingen grund til at tale ind i den. Når et barn går i gang med at lege, får det sat ord på sine oplevelser: det barnet formidler, bliver hørt af et andet barn, og der opstår et med eller modspil fra den anden.

Ved at lege sammen lærer børnene at kunne kommunikere med hinanden. For at komme på forkant og afprøve oplevelser med andre sætter barnet ord på handlingen *"skal vi sige at jeg er storesøster, så siger du til mig....", "og så var det jeg sagde....og så gør du...."*

I rollelegen kan det ske, at et barn forlader legen midt i det hele. Den reaktion eller det barnet foreslog, passede ikke ind i den andens verden. Barnet går ud af legen og leger pludselig med biler, for så lige pludselig at vende tilbage igen. Barnet har brug for at tænke over et hændelsesforløb eller forslag, for at komme videre i legens handling. Rollelegen udvikler gradvist, at barnet lærer at sige fra, at forhandle, lave aftaler, tilsidesætte egne behov og bruge sin fantasi.

Regellege: Til samling er der ex tale om regelleg, når vi f.eks. leger "kims leg" (forskellige genstande gemt under et tæppe). For at kunne deltage i sådanne lege er det nødvendigt at overholde regler. At vente på tur, evt. kun at måtte nævne en' ting, ikke løfte tæppet i utide osv. Det er en start på at indgå i en leg og deltage i det sociale fællesskab.

I regellege er der selvfølgelig tale om et stort engagement fra de voksne. Det er dem der har valgt, at børnene skal lære en leg, og de regler det indebærer for at kunne deltage. Senere når en leg er velkendt, klarer børnene det selv, f.eks. ved spil, og den voksne bliver kun brugt til at afgøre "strids-spørgsmål".

Er der ikke tale om introduktion af en ny leg, er den voksnes deltagelse afhængig af, hvad vi bliver bedt om af børnene. Det er klart, at det er nemmere for børnene at få en fælles regelleg i gang, når det er en voksen, der deltager.

Når vi f.eks. leger "alle mine kyllinger", vælger børnene bevidst at bruge den voksne til at styre legen, selvom regler og indhold er kendt på forhånd. Den voksne bliver brugt til at skabe rammer for legen, for på den måde er det lettere for børnene at få legen i gang.

I legen lærer børnene ex. de sociale spilleregler og danner relationer. Vi som personale har et ansvar for at have opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udviklere sig. I den børneinitierede leg er den voksne gæst og følger børnenes spor. Vi skal enten være en del af legen eller på sidelinjen, hvis det er nødvendigt, så vi løbende kan vurdere om alle børn trives i legen. Vi skal hjælpe det barn der er udenfor legen – til at blive en del af legen eller hjælpe med at finde legerelationer. Personalet kan også vælge at skabe nye muligheder for en leg. Ex ved at være den der invitere til "kaffeselskab" med barnet for på den måde at gøre et barn og dens leg interessant for de andre børn. På den måde kommer børnene i leg med hinanden. Derefter kan personalet trække sig roligt fra legen. Og kan nu følge med på sidelinjen og kan træde til og hjælpe med at løse evt konflikter eller komme med input/ideer til videre leg og guide børnene i deres leg.

Læring:

Børnenes læring i Limfjordsbørnehaven sker bl.a gennem leg, sociale relationer, planlagte aktiviteter, udforske naturen og ved at blive udfordret. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner. Denne læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling samt forståelse deraf. Læring i dagtilbud er altså meget mere end fx tilegnelse af kulturelle værdier, kundskaber, færdigheder og handlemønstre. Vi skal bruge børnenes legeindhold som pejlemærke for, hvad der optager dem, hvad der kan være en udfordring for deres læring og udvikling og hvad der derfor er oplagt at arbejde videre med i planlagte aktiviteter. Dette med en legende tilgang for at det giver mening for børnene. Alt hvad børn foretager i daginstitutionen er læring og vi skal guide og vejlede børnene i alle disse aktiviteter i dagligdagen.

Vi "planlægger" ud fra, hvad der sker her og nu i børnegruppen. Hvad rør der sig. Er der en mindre gruppe børn, eller enkelte børn der har brug for at få en oplevelse med en voksen. Er der børn der er optaget af noget, der smitter af på andre, og derved skaber indholdet for det, der kan komme til at ske?

Er den voksne optaget af en god ide, eller brænder for noget bestemt, der udfordrer og vækker børnenes nysgerrighed. Vi arbejder meget med gentagelser, farver, former, bogstaver, tal osv ud fra børnenes aldersniveau.

Vi er lydhøre for børnenes ønsker og behov. De får lov at træffe valg – har indflydelse på deres egen hverdag.

Er børnene optaget af en leg, hvor der er gang i mange ting, og det er tydeligt, at det her er en leg der optager dem, og vil optage dem længe endnu. Så får de muligheden for at blive hjemme, hvis det ex. er en tur vi skal på. Der aftales så med en anden stue, at de "tager over".

Andre skal vi "lokke lidt. Vi sætter flere ord på det der skal ske, så barnet kan danne sig et indtryk af, hvad det er der tilbydes.

Børnefællesskaber:

Fællesskab er følelsen af, at Limfjordsbørnehaven er " min børnehave". Det er oplevelsen af at høre til og være en del af noget. Vi skal værne om de små fællesskaber børnene imellem for det gør dem i stand til at kunne indgå i det store fællesskab.

Det kan være for at styrke en lille gruppe af børnenes sociale relationer og kompetencer eller udvikle færdigheder som motorik og sproglig forståelse gennem leg og læring

I fællesskaber lærer barnet at blive opmærksom på sine egne behov men også andres.

Barnet får en følelse af at være værdifuldt for fællesskabet og oplevelsen af at blive savnet ved fravær.

Alle børn skal være en del af fællesskabet i børnehaven. Alle børn skal inkluderes. Dette skal vi som personale hjælpe, støtte, guide og vejlede børnene i, så alle børn får etableret venskaber på stuen, på tværs af huset, på tværs af alder, køn, kultur og andre kulturer osv.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø:

Vores hus er opbygget omkring vores fællesrum. Herfra udgår der 4 vinger. 3 af disse er forbeholdt børnene - ”Blæksprutten”, ”Sneglehuset” og ”Krabbehulen” samt et fællesrum i midten af bygningen. Sidste vinge er personale og administration. Limfjordsbørnehaven er et inspirerende hus set ude fra. Men der er også nogle minusser. Her tænkes især på, at de enkelte grupperum er lange og smalle. Der er mange døre, og dermed mange gangbaner på de enkelte stuer. Dette forstyrrer ofte børnenes leg. Vi forsøger med vores indretning at skabe rum og små nicher, der giver børnene mulighed for fordybelse. I og med vi er et åbent hus, har alle mulighed for at komme på de forskellige stuer. Ud fra den styrkede læreplan har vi indrettet vores børnehave på følgende vis:

Vi har en stue med kreative aktiviteter, hvor vi har mulighed for at lime, klistre, male, tegne, klippe og hvor vi anvender mange forskellige materialer i løbet af dagen.

En motorik stue, med klatrevæg, rutsjebane, puder, motorikbane, trampolin, balance snurretop, hvor der er mulighed for motoriske udfoldelser i løbet af dagen.

En stue med en scene, hvor børnene kan udfolde sig, spille teater, klæde sig ud og bruge sangskatten/ eventyr skatten. Her er der et køkken og dukke rum til rollelege. Der er mulighed for puslespil, vendespil og andre spil, samt et legehjørne, hvor der lige nu kan bygges med magneter.

På alle stuer er der en sofa og bøger tilgængelige.

Vi har et stor fællesrum, hvor der er indrettet små legestationer, så som lego, togbane, dukkehus m.m.

Vi har en stor legeplads rundt om huset, hvor børnene kan cykle, klatre i træer, bygge huler, gynger, boldbane, kæmpe sandkasse, legestativer, bål plads, bakker man kan trille på og motorikbaner osv. Garderoben som læringsmiljø, hvor der øves selvhjælpenhed i forhold til af/påklædning. Bleskift/toiletbesøg er også et vigtigt læringsrum med ex fokus på sproglig stimulering.

Både inde og ude er der rig mulighed for børne initierede aktiviteter og leg, fri leg, spontane aktiviteter som børn og voksne kan sætte i gang, samt voksen styrede aktiviteter. Det er med til at give børnene mulighed for trivsel, læring, udvikling og dannelse i små og store fællesskaber.

At der er mulighed for at lege mange eller få sammen, måske helt alene....

Indretningen af såvel gruppe- som fællesrum er derfor vigtig:

- Indretningen fungerer når den er inspirerende, eller "fortæller" børnene, at her kan man lege noget bestemt.
- Når indretningen fungerer, eller er fleksibel, gør den børnene nysgerrige og tænkende.
- Vi bruger derfor megen tid på husets indretning. Det er en lang proces, hvor der hele tiden skal tages højde for:

Fungerer det? Opfylder det vores behov? Skaber det kaos? Bliver det brugt?

Når det så fungerer, er det den "3. pædagog", som hjælper til, at børnene kan fordybe sig i deres leg...

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Samarbejde med forældre om børns læring:

Vi ønsker at samarbejdet mellem forældre og personale i Limfjordsbørnehaven, fungerer ud fra følgende værdier:

Åbenhed og ærlighed

Gensidig respekt

Tillid

Derfor vil vi som personale:

- Være lydhøre overfor forældrene.
- sørge for at viderebringe både relevante oplysninger om oplevelser fra hverdagen samt praktiske oplysninger; mundtligt, Info breve m.m.
- Dokumentere børnegruppens aktiviteter, trivsel og læring ved hjælp af beskrivelser og billeder på infoba og facebook.
- Altid kunne begrunde overfor forældrene, hvorfor vi gør som vi gør - tydeliggøre vores pædagogiske tanker. Delagtiggøre forældre i pædagogiske aktiviteter, hvor leg, læring, motorik, sanseoplevelser, sociale relationer er i fokus.
- hænge billeder op af børnenes aktiviteter.
- Have opstartsstartsamtale, for at følge op på opstarten og barnets trivsel i børnehaven og hjemme. Ud fra de pædagogiske læreplaner. Ellers efter behov.
- Derefter en årlig samtale med fokus på trivsel, udvikling, læring, sociale relationer ud fra de pædagogiske læreplaner. Hvis vi eller forældre har behov for yderligere samtaler, kan det altid lade sig gøre.
- Før skolesamtaler.
- Inddrager eksterne samarbejdspartnere og udarbejder handleplaner, hvis der er behov for dette.
- Ved børn med særlige sproglige udfordringer inddrages forældrene altid. De bliver guidet og kan få materialer med hjem. Feks. en mappe med en bog, samt beskrivelser til dialogisk læsning og fokuspunkter. m.m. Her kontaktes logopæd for yderligere sparring.
- Vi kan skabe kontakt mellem forældre og eks PPR og Konsulterende socialrådgiver for individuel sparring uden vores tilstedeværelse. Til forældresamtaler med tosprogede er der altid tolk på.

- Afholde arrangementer for forældre som især giver mulighed for at formidle børnehavens pædagogik, oplæg omkring Den styrkede Pædagogiske Læreplan – det være sig interne oplægsholder eller eksterne oplægsholder omkring et bestemt emne.
- Afholde arrangementer der tager udgangspunkt i traditioner, hvor vi inviterer forældre, og bedsteforældre.
- Altid arbejde ud fra vores tavshedspligt.
- Samarbejde med forældrene omkring børnenes fødselsdage.
- Henvende os til forældrene hvis der er ændringer ved barnet, som vi ”undrer” os over, eller er bekymret for.

For at det gode forældresamarbejde skal fungere, forventer vi at forældrene vil:

- Viderebringe relevante oplysninger til personalet, som kan påvirke barnets trivsel.
- Komme til personalet så snart der er noget, som man evt. undrer sig over.
- Sige ”goddag” og ”farvel” hver dag, så vi altid lige har været i kontakt med hinanden.
- Sige ” hej” til de øvrige børn og deres forældre – snakke lidt sammen.
- Deltage i de arrangementer som børnehaven afholder.
- Udvise tillid til personalet.
- Holde sig orienteret via de meddelelser personalet sender via INFOBA til forældrene.

Forældresamarbejdet er derudover båret af det samarbejde, der er med de forældrevalgte i Limfjordsbørnehavens forældreråd.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner:

Alle børn, også børn i udsatte positioner, udvikler sig i et fagligt kompetent pædagogisk læringsmiljø og i mødet med en velfunderet pædagogisk faglighed. Kvaliteten i interaktion mellem barn og voksen er særligt betydningsfuldt for børn i udsatte positioner.

Vi tager udgangspunkt i det ressourcesyn, at alle børn altid gør det bedste de kan. Vi kigger på det enkelte barns ressourcer og kunnen. Vi giver dem plads og rum til at være i mindre grupper i løbet af dagen, da det giver personalet mulighed for at arbejde målrettet med barnets specifikke udfordringer. Vi yder en skærpet indsats og er i tæt samarbejde med PPR, andre eksterne samarbejdspartnere og forældrene. Vi udarbejder handleplan på det enkelte barn og arbejder med konkrete tiltag. Der kan være mange sproglige, sociale, følelsesmæssige og motoriske udfordringer m.m.

Vi evaluerer løbende. Vi justerer vores indsats: "Hvad kan jeg/ vi i konteksten gøre anderledes for at skabe trivsel, udvikling og læring". Det er ikke barnet men konteksten vi skal og kan ændre på. Det være sig de fysiske rammer, organiseringen, læringsmiljøer og både børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter. Vi arbejder med aktionslæring og LP. Her er der mulighed for at sætte fokus på egen rolle og pædagogisk teoretisk praksis og på denne måde får vi indblik i egen praksis og nye handlemuligheder.

Eks 1:

Barn fra en meget sårbar familie med psykisk sygdom/PTSD, her er familien og mange eksterne samarbejdspartnere involveret og en konkret handleplan er udarbejdet. Vi skaber tryghed, tillid og omsorg til barnet og viser at os kan man regne med. Vi har faste regler, rammer og struktur og arbejder i mindre grupper. Når trygheden er skabt, er der grund for trivsel, udvikling og vi tager altid udgangspunkt i zone for nærmeste udvikling. En lille aktivitet med fokus på impuls kontrol kan være at puste sæbebobler og man må først springe boblerne, når man siger nu. Denne leg leges med 2 andre børn, og skaber endvidere glæde, spænding, fællesskabsfølelse, samt gode relationer.

Eks 2:

I forhold til et barn med begyndende angstsymptomer, har vi i samarbejde med forældre, PPR udarbejdet en handleplan, hvor et konkret tiltag er en bekymringskasse. Hvis barnet har en bekymring skrives den ned på papir og puttes i kassen. Man åbner kassen om aftenen, læser og taler om bekymringerne og "man får styr på dem og smider dem væk". De voksne tager styringen, laver en fast struktur, regler og signalerer at de har styr på tingene. De tager kontrollen og hjælper derved barnet. De ansatte signalerer i løbet af dagen og siger højt "Vi har styr på det".

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng til børnehaveklassen:

I Thisted Kommune er der fastsat skolestart til 1. april med opstart i skoleintro og start i børnehaveklasse efter sommerferie, samme år. Det betyder, at i Limfjordsbørnehaven rykkes de kommende skolebørn over på ”Krabbestuen”, hvor vi har vores store gruppe. Det er en stor succes.

I storegruppen har man særligt fokus på det store fællesskab.

Der tilbydes og arbejdes med lærings materialer såsom, tal, bogstaver, rim og ræmser, førskoleopgaver mm. Materialet er tilpasset gruppen og det enkelte barn, så det modnes og gøres skoleparat, i det omfang det er muligt og baseret på barnets lyst og interesser. Der stilles andre krav til denne aldersgruppe mht medbestemmelse, medansvar, det at modtage kollektive beskeder, vente på tur, hjælpsomhed og empati.

Vi arbejder ud fra læreplanstemaerne og har fokus på små og store fællesskaber, læring, leg, dannelse, sprog og motorik m.m.

Vi har samlinger, arbejder med temaer, er på ture ud af huset, har projekter, sanglege, fri leg og m.m.

Vi har et formaliseret samarbejde med Tilsted, Tingstrup og Øster skole omkring det at skabe den bedste overgang/ sammenhæng til skolen. Vi er på skolebesøg og børnehaveklasse/SFO medarbejder fra skolen kommer på besøg i Limfjordsbørnehaven, dels for at møde børnene i deres miljø og for at skabe den gode kontakt hinanden imellem. Vi har overleveringssamtaler med de respektive skoler.

Eksempel:

Et af de forløb der er blevet arbejdet med i store gruppen, er mikrodiamant forløbet som har fokus på vredeshåndtering, selvregulering, impuls kontrol, empati, egen personlig udvikling og følelser, samt at forstå og håndtere følelser i fællesskab. I børnehaven arbejdes der 1 gang ugentlig i 6 uger. En helt konkret øvelse kan være: Legen Løven og Haren. Børnene står i en rundkreds med 2 bolde, 1 bold er haren en anden bold er løven. Så bliver haren sendt afsted i rundkredsen og går fra hånd til hånd, så kommer løven og skal fange haren. Her er der spænding, fællesskab og fokus på impuls kontrol.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Inddragelse af lokalsamfundet:

I Limfjordsbørnehaven bruger vi ofte vores unikke placering ned til Limfjorden og med det gamle stadion liggende i tryk og sikker gåafstand. Det er fantastiske ressourcer at bruge til leg og læring for de børnene. Vi bruger rigtig meget det omkring liggende nærmiljø og lokalsamfund i hverdagen, som det tredje læringsrum.

Vi benytter:

Fjorden

Det Gamle Stadion

Biblioteket.

Teater.

Kirken.

Butikker og gågaden.

Christiansgade.

Skoven/plantagerne i Thy.

Vesterhavet

Eksempel 1:

Vi bruger ofte Thisted Gl. Stadion til lege og aktiviteter, hvor der er plads til sanselige og motoriske udfoldelser. Vi leger lege, triller, kravler og undersøger insekter.

Eksempel 2:

En gruppe børn havde været i gang med en kreativ proces, hvor de lavede fantasi dyr ud af gamle sko. De blev efterfølgende udstillet i en lokal skobutik i gågaden. Børnene var selv med til at pynte vinduerne og var meget stolte, samt følte stort ejerskab over processen.

Eksempel 3:

Vi tager til fjorden, hvor vi fanger krabber, søstjerner, muslinger og andre dyr i vandet, vi undersøger sten og fossiler.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi har i de sidste år haft stor fokus på børnemiljøet på vores legeplads. Vi har fået en fantastisk dejlig legeplads med store og små legeområder/nicher. Vores børn har mulighed for at få stimuleret alle sanser, lige fra klatretårne, klatreskib, motorikbane til insektbo, udekøkken og små gemmesteder.

Vi forsøger hele tiden at skabe og lave læringsrum der indbyder til leg og læring i forskellige alderstrin, både ude og inde.

Der er altid mulighed for fordybelse, leg, motoriske udfoldelser, kreativitet, science og udeliv.

Børnene bliver hørt og er medbestemmende i det omfang det er muligt, både i forhold til at skabe læringsrum, men også i forhold til hvor, hvad, hvem de vil lege med.

Børnene har mulighed for at fordybe sig i en leg eller fordybe sig med en voksen i en aktivitet.

Både ude og inde er der rig mulighed for børneinitierede lege og aktiviteter, spontane aktiviteter som børn og voksne kan sætte i gang, samt voksen styrede aktiviteter. Det er med til at give børnene mulighed for trivsel, udvikling, læring og dannelse i små og store fællesskaber.

At der foregår pædagogisk læring i hele huset, både ude og inde hele dagen.

Eksempel 1:

Tre piger har længe leget uforstyrret i dukkerummet og leger rigtig godt sammen. Da det bliver frokost tid får pigerne lov at spise for sig selv, i det lille fællesskab, i dukkerummet.

Eksempel 2:

Fire drenge leger med gamle træstammer, pinde og brædder. De laver deres egen skaterrbane og skaterramper. Forløbet strækker sig over flere uger. Her har drengene selv skabt et nyt læringsrum.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med temaet "Alsidig personlig udvikling" er en fundamental del af den pædagogiske praksis. Man kan sige, at det er hele grundstammen i al pædagogisk arbejde med børn. Det handler om, at det pædagogiske personale kan have en anerkendende tilgang overfor barnet og have fokus på barnets identitet, selvstændighed og personlige kompetencer, udtryk og dannelse.

Vi skal skabe en tryk og omsorgsfuld hverdag for børnene, da det er den bedste grobund for udviklingen. De skal lære at håndtere frustrationer, konkurrence og modstand. Voksne skal rose og anerkende barnet, således være opmærksomme på at synliggøre barnets færdigheder og personlig udvikling. Det kræver ansvarlige voksne, der lytter og går i børnehøjde for at forstå og følge børns måder at se og være i verden på. De voksne skal skabe og yde omsorg og tryghed til det enkelte barn. Når barnet føler sig tryk i børnehavens rammer skaber det grobund for læring og udvikling. De voksne er forpligtet til skabe aktiviteter og lærings miljøer/rum for børnene, så deres alsidige personlig udvikling fremmes.

I forhold til barnets alsidig personlig udvikling er det vigtigt at barnet lærer at give udtryk for egne behov og følelser og støttes i dette.

For at behandle børn ens skal de behandles forskelligt.

Eksempel:

Et af de forløb der er blevet arbejdet med i store gruppen, er mikrodiamant forløbet som har fokus på vredeshåndtering, selvregulering, impuls kontrol, empati, egen personlig udvikling og følelser, samt at forstå og håndtere følelser i fællesskab. I børnehaven arbejdes der 1 gang ugentlig i 6 uger. En helt konkret øvelse kan være: Legen Løven og Haren. Børnene står i en rundkreds med 2 bolde, 1 bold er haren en anden bold er løven. Så bliver haren sendt afsted i rundkredsen og går fra hånd til hånd, så kommer løven og skal fange haren. Her er der spænding, fællesskab og fokus på impuls kontrol.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med børnenes "sociale kompetencer", relationer og evne til at indgå og forholde sig til fællesskaber er også en fundamental del af det pædagogiske arbejde – på lige fod med tema 1, som omhandler barnets alsidige personlige udvikling. At arbejde med sociale kompetencer handler om, at der kan skabes mulighed for, at børnene kan indgå i kammeratskabsmæssige relationer, opbygge og fastholde lege samt udvikle deres indbyrdes samarbejde og relationer. Det er i det sociale fællesskab, at børn udvikler deres personlighed. Børnene skal have mulighed for at blive set, holdt af og værdsat som en del af et fællesskab, der gør verden sjov og spændende. Personlige kompetencer, personlig identitet, integritet og personlighed er nødvendige for, at barnet kan orientere sig og indgå i sociale sammenhænge, handle i fællesskab, og

vælge samvær til og fra på konstruktive måder for både barnet og fællesskabet. Det at have en social kompetence, er ikke bare at have en social adfærd. Det handler også om, at man skal kunne forstå andres tanker og følelser, og dermed deres bevæggrunde for at gøre som de gør. Når børn leger sammen, er koncentrerede og har det sjovt, så kan man få den tanke, at det bare er noget børn kan. Men faktisk er der tale om et meget kompliceret samspil, som bygger på personlige og sociale kompetencer. Børnene lærer at aflæse hinandens signaler, både verbale og nonverbale, og derved udvikler de empati. Ved at give børn mulighed for at lege og løse opgaver sammen med andre, udvikles deres sociale kompetencer. Det er vigtigt at støtte børn i at danne venskaber, og indgå i grupper hvor de oplever omsorg og respekt, og lærer at give og modtage.

Eksempel 1:

I lille-mellem gruppen er der fokus på små grupper og relationer, når vi sidder og samarbejder om at bygge det højeste tårn med magneter eller at lave den længste togbane. Børnene lærer at samarbejde og lytte til hinandens ideer og forslag. Deri er der en fællesskabsfølelse og proces i at nå i mål i en spontan aktivitet.

Eks 2:

Store gruppen er delt op i 2 hold og leger skorstensleg, hvor det gælder om at komme først til toppen og vinde. Her øves der i at vente på tur, empati for de der taber, glæde sig på andres vegne, samt håndtering i at vinde og tabe. Fællesskabet styrkes.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med "kommunikation og sproglig udvikling" kan foregå på flere planer, da sproget både indeholder det verbale (tale)sprog, det kropslige sprog samt det kreative, skabende sprog hos barnet. I det pædagogiske arbejde kan det praktiseres ved, at der arbejdes med ord, brugen af kroppen som udtryksmiddel, billedsprog, dans, drama, historiefortælling og meget mere.

Som personale i Limfjordsbørnehaven er vi meget bevidste om, at vi er sproglige rollemodeller. Vi sikrer en god og respektfuld tone i hele børnehaven. Sprogstimulering sker gennem planlagte vokseninitierede aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og leg samt i daglige rutinesituationer. Vi har stor fokus på at italesætte hvad der sker og hvorfor. Det er vigtigt,

at vi signalerer en tydelig kommunikation og møder børnene med positive handleanvisninger. Vi arbejder med gentagelser og udtryksformer, f.eks. når vi læser den samme bog eller opfører det samme skuespil igen og igen.

Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres følelser og viser respekt for dem. En vigtig forudsætning er nemlig at kunne sætte ord på tanker, følelser og handlinger.

Vi er med i projekt " Sangglad" og er en sang certificeret børnehaven. Sang er med til at træne udtale rytmisk, træne fagter og børnene lærer at udtrykke følelser, stemning og mimik. Børnene lærer sin stemme at kende og sin stemmes potentiale. De lærer sammenhæng mellem ord, lyd og krop.

Vi arbejder pædagogisk med læselege, sangskatten, teater og samtaler i hverdagen, så børnene vil kunne udvikle et mere komplekst og nuanceret sprog. Vi tager os tid til at tale og lytte og have stimulerende samtaler og lærer børnene at løse konflikter ved at tale sammen. Vi guider og støtter børnene i fællesskabet med andre børn.

Vi foretager sprogvurderinger og udarbejder sproglige handleplaner ud fra Rambølls sprogvurderingsmateriale for de børn der har sproglige udfordringer samt to-sprogede børn. Og samtidig samarbejder vi med eksterne samarbejdspartner omkring børn med kommunikative, verbale og nonverbale udfordringer. Vi har uddannet sprogpædagog i børnehaven og har planer om at uddanne yderligere personale.

Den sproglige udvikling gennemgår en kolossal udvikling i alderen 3-6 år.

Nogle børn starter i børnehaven med et sparsomt sprog, andre med et mere udviklet sprog. Men fælles for alle børn er, at de i løbet af deres børnehavetid udvikler deres sproglige egenskaber voldsomt. Børn udvikler sig og lærer sammen med andre børn og voksne. Børns venskaber er vigtige. De sociale fællesskaber og dialogen giver børn erfaringer i at løse konflikter og i demokratiske processer.

Eksempel 1:

Vi arbejder med børneyoga, hvor vi samtidig øver rim og remser til yogaøvelserne. I projekt Sangglad øver vi sange, fagter, rytmer, puls, vente på tur, være på og træde tilbage, veksler mellem at være i ro og i bevægelse, sammenhæng mellem ord og lyd og krop.

Eksempel 2:

Vi har fokus på antonymer. Hvert barn får en antonym, det kan være bred/smål, tyk/tynd, høj/lav og så tegner børnene et dyr ud fra de ord de får.

Eksempel 3:

I køkkenet lærer et tosprogede barn om alle de ting, der er i køkkenet. Barnet finder de forskellige ting vi snakker om og sætter ord på. Øvelsen gentages igen og igen og på et tidspunkt bliver rollerne byttet rundt.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med "krop og bevægelse" kan handle om, at der både er fokus på barnets forståelse samt brugen af kroppens muligheder, bevægelse, sanser, sundhed og meget mere. I det pædagogiske arbejde med børnene praktiserer vi det ved, at vi laver børneyoga, dans, rytmik, gymnastik, sanglege, boldlege, sanseaktiviteter mm. Vi er rollemodeller og selv aktiv deltagende i alle aktiviteter i den daglige praksis og leg. Vi tilbyder børnene gode muligheder for at bruge sanserne og kroppen. Vi har fokus på indretningen, læringsmiljøerne og hvilke materialerne der er tilgængelige. Vi har eksempelvis et stort motorikrum, et kreativt værksted, små spontane områder, hvor der kan være plads til at balancere på en bænk eller bygge en hule.

Vores legeplads byder på mange små og store læringsmiljøer. Vi bruger ligeledes nærmiljøet gymnastiksalen, Fjorden, Det Gamle Stadion mm, der også byder på kropslige og sanselige udfoldelser.

Vi har fokus på sund kost og sund levevis. Det er i høj grad gennem kroppen, at barnet erfarer og lærer om verden omkring sig.

For at skabe et læringsmiljø, hvor vi fremmer børns motoriske udvikling, vil personalet bestræbe sig på at tilbyde børnene sanseoplevelser, som påvirker alle sanser.

Vi laver små værksteder på stuerne, hvor vi har mange muligheder for at stifte bekendtskab med mange forskellige materialer.

I køkkenet er der mulighed for at deltage i bagning og madlavning. Noget som giver mange sanseoplevelser og fysiske udfordringer for eksempel, når dejen skal æltes samt gode samtaler omkring kost og sundhed.

Vi laver planlagte aktiviteter, hvor vi kan have fokus på høj og lav arousal eller impuls kontrol.

Eksempel 1:

Vi blæser sæbebobler – her træner børnene deres mundmotorik og at vente på tur. Børnene må først sprænge sæbeboblerne, når den voksne har talt til 5: ” Nu må I”.

Eksempel 2:

Vi har fokus på krop og sundhed. Hvordan ser kroppen ud indvendig og udvendig. Hvad er kroppens byggesten og hvad har vi brug for at få, for at få energi. Vi ser på billeder af kroppens anatomi. Hvad sker der når vi bevæger os og mærker pulsen, hjertes slag og at vi sveder.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med "natur, udeliv og science" handler om, at give børnene muligheder for at opleve naturen og årstiderne samt give indblik i hvad, man kan foretage sig i naturen såsom opleve, udforske, eksperimentere m.m. Vi skal fremstå som gode rolle modeller ved at begive os ud i naturen sammen med børnene. Vi skal være nysgerrige voksne som opmuntrer, støtter, formidler og vejleder børnene i naturen. Vi skaber en bevidsthed om at vi skal værne om vores miljø. Vi kan indsamle skrald og måske skabe fantasifigurer af det eller lave collager. Vi foretager eksperimenter, bygger vulkaner i sandkassen, farver vintergækker blå ved at tilføjer frugtfarve i vandet. Vi viser med vand, håndsæbe og peber, hvorfor det er godt at vaske hænder. Vi eksperimenterer med hvorfor nogle citrusfrugter synker til bunds mens andre flyder ovenpå i en balje med vand. Vi arbejder med farver, former, mængder og tal. – måler og vejer gerne ting og os selv. Børnene og personalet bruger gerne ipaden til dokumentation og til indhente ny viden og inspiration.

Der kan tages på ture i naturen til skov, mose, strand, havet, naturlegepladser m.m. hvor børnene kan få oplevelser. Der kan også være fokus på smådyr som sommerfugle, mariehøns, snegle, orme m.m, som børnene kan studere.

Børnehavebørn elsker at komme ud i naturen, naturen er det ekstra rum vi altid har, hvor der er mulighed for at gøre noget ekstra og tage små grupper med ud i, så der er mulighed for fordybelse, uden forstyrrelser. Vi har vores egne særlige steder i nærområdet, Det Gamle Stadion og Limfjorden, som vi elsker at benytte. Det at besøge det samme sted igen og igen giver tryghed og forudsigelighed og mod til at afprøve nye sider af sig selv, alene og i fællesskab. Vi tager bussen for at opleve større vidder som havet og Nationalpark Thy. Vi udforsker gerne naturen også den der ligger udenfor de markerede stier. Vi vækker børnenes nysgerrighed og lader os inspirere af dem. Vi bevæger os i børnehøjde og sammen finder vi svar på spørgsmål og undren. Vi skaber rum for at tage naturen med indenfor, for nærmere undersøgelse og undren. Børn og voksne bruger naturens materialer til mange aktiviteter og lege. Vi bygger huler i fællesskab, lave motorikbaner, insekt bo, vandbaner og meget mere. Ved højtider og traditioner inddrager vi også naturens materialer til f.eks juledekorationer, fastelavnsris og påskepynt. Vi arbejder gerne med temaer, et eksempel på dette kan være:

Eksempel:

Blæksprutten arbejder med temaet " Fra jord til bord". Børnene planter kartofler og tomater, der passes og plejes. Der er fokus på næringsstoffer, fotosyntese og de forskellige arter og sorter. De besøger en planteskole og der høstes og tilberedes forskellige retter.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

At arbejde med kultur, æstetik og fællesskab handler om, at børnene sammen får mulighed for at opleve kulturelle ting. I børnehaven er der mulighed for at komme i teater, gå i biograf, se byens seværdigheder, se på udstillinger, tage på museum og biblioteksbesøg m.m. Vi har fokus på børnenes æstetiske og kreative sider, som kan stimuleres via forskellige skabende aktiviteter.

Vi overleverer traditioner og historier som vi gerne vil bevare. Vi præsenterer børnene for mange forskellige materialer og lærer dem, at der er flere måder at gøre tingene på og at alle hver især har mulighed for at præge de produkter de arbejder med, og give dem deres eget udtryk.

Vi voksne går foran som gode rollemodeller/ kulturbærere og for de gode omgangsformer mennesker imellem.

Vi voksne undrer os, undersøger og bliver klogere sammen med børnene. Læse forskellige bøger for og sammen med børnene. Vi arbejder med tal og bogstaver (bogværkstedet). Synger og fortæller historier for og sammen med børnene, både i planlagte aktiviteter, men også som en spontan del af hverdagen.

Vi giver børnene oplevelser i fællesskabet, som hjælper dem til at blive bevidste om netop deres egen rolle og identitet, i den kultur der er i børnehaven. Dette kan være i aktiviteter og forløb som mikrodiamanten, sangskatten, eventyrskatten, trin for trin, dialogisk læsning, samlinger, mm.

Vi skabe i fællesskab en kultur, hvor der er plads til og mulighed for italesættelse af, at vi er forskellige og har forskellige vilkår at leve under, f.eks. religion, familiesammensætninger, og accept af hinandens stærke og svage sider.

Børnehaven deltager i et projekt omkring Legekunst- billedkunst både ude og inde. Vi får besøg af en kunstner, der vil inspirere og udvikle personalet og inddrage børnene i kunstneriske og æstetiske læreprocesser. Vi er også med i Sangens Hus, der er med til at børnene oplever glæden ved at skabe og udvikler deres kreativitet og fantasi. De lærer musikkens mangfoldighed, om egen kultur og traditioner via sang, musik og bevægelse og de lærer at skabe et personligt udtryk via sang, bevægelse og drama.

Vi har flere årlige forældrearrangementer, hvor forældrene er med til at fejre traditioner og højtider og her er der mulighed for at møde hinanden og være sammen med børn og personale. Vi inddrager gerne forældrene i børnenes kreative processer, ture, besøg og oplevelser i form af billeder på INFOBA og facebook og ved at synliggøre og udstille deres arbejde eller fremfører skuespil med mere.

Eksempel:

Storegruppen øver og går årligt Luciaoptog, fremfører sagnet om Lucia og deler Lucia brød ud til børn og forældre. Børnene fremstiller deres egne og meget forskellige Lucia lygter, kostumer og rekvisitter. De hører historien og øver sig. Dette giver en magisk og eventyrlig stemning og styrkelse af fællesskabet.

Evalueringsskulturr

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsskulturr i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskulturr som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder

med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Limfjordsbørnehaven vægter vi en høj evalueringskultur. Vi forholder os løbende reflekterende til hvordan vores pædagogiske læringsmiljøer og vores pædagogiske praksis understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Refleksionen skal opleves som en løbende læreproces.

Vi benytter TRIVSEL i INFOBA, hvor vi dokumenterer via praksiseksempler, beskriver børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Vi anvender praksiseksempler særligt til forældresamtaler. Også på personalemøder, hvor hver stue informerer om deres pædagogiske arbejde dels omkring det enkelte barn dels omkring hele børnegruppen og hvilke mål de har fremadrettet ex ud fra handleplaner. Vi er omkring barn/voksenrelationen og der er fokus på den positive feedback kultur blandt det pædagogiske personale. Der er fokus på børnenes udvikling samt på personalets egen læring og udvikling. Vi har fokus på det der virker – hvorfor det virker og hvordan får vi mere af dette.

Vi anvender aktionslæring, som er et vigtigt evalueringsredskab i det pædagogiske arbejde. På personalemøder fremlægger og evaluerer vi alle 3 stuers forskellige aktionslæring. Dette for at alle i huset får et indblik i hvad der arbejdes med og kan have en undersøgende rolle. Samtidig dannes der grobund for at alt personale kan støtte op omkring aktionslæringen fremadrettet – til gavn for de involverede medarbejdere.

Vi har altid en løbende struktureret evaluering på personalemøder og stuemøder. På stuemøder drøftes enkelt sager, der benyttes handleplaner/ SMTTE som kan være udarbejdet i samarbejde med ex PPR, Logopæd, ergoterapeut mm. For at kunne evaluere skal der sættes klare mål. Dertil er SMTTE og aktionslæring meget anvendelige. Udover dette planlægges fremadrettede aktiviteter og ture ud af huset, hvor der er fokus på udvalgte emner som der evalueres og dokumenteres på, på efterfølgende stuemøde. Der benyttes refleksionsskemaer, hvor der evalueres på observationer af børn og voksnes relationer.

Refleksionsskemaer bruger vi for at dokumentere observationer ex af børn eller en aktivitet. Der evalueres samlet på dette og kigges på nye tiltag samt kigges på teoretikere og hvilken retning personalet er fælles om at udføre, og skal der eksterne samarbejdspartner indover. Dette medfører nye tiltag/handlinger som igen medfører nye evalueringer.

Vi har opstartssamtaler efter ca 3 mdr., hvor vi drøfter opstarten i børnehaven og fremadrettet forældresamarbejde. Herefter en årlig forældresamtale, hvor vi evaluerer på barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi har forælderrådsmøder 4 gange årligt, hvor vi evaluerer på div arrangementer og tiltag i børnehaven, kommunale tiltag, projekter, madordning, temaer, forældresamarbejdet osv.

På personalemøder evaluerer vi på kommunale tiltag, evaluerer på madordning, fastelavn, bedsteforældredag mm. Ideer og tiltag til nye og gamle arrangementer og aktiviteter.

Vi har pædagogiske lørdage, hvor vi arbejder og evaluerer læreplanen – fremover den styrkede pædagogiske læreplan.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

I vores daglige pædagogiske arbejde vil vi dokumentere i forhold til mål og planlagte aktiviteter og ud fra den indsamlede dokumentation, kan der ske en evaluering.

I det daglige pædagogiske arbejde vil vi løbende forholde os reflekterende til det pædagogiske læringsmiljø. Har det har den ønskede effekt? Hvordan understøtter det børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse?

Læreplanen slutevalueres i 2020. Dette er lederens ansvar. Læreplanen evalueres af personalet, dels på de enkelte stuer dels som et samlet hus. Derefter tages læreplanen med på forældrerådsmøde hvor evalueringen gennemgås.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud